

Hakamlar uchun qo'llanma va ko'rsatmalar

2020 yil

Ushbu hakamlar uchun qo'llanma va ko'rsatmalar uslubiy qo'llanmasi Buxoro davlat universiteti Jismoniy madaniyat fakulteti katta o'qituvchisi va O'zbekiston voleybol federatsiyasining hakami F.A.Narzullayev tomonidan FIVBning 2017-2020 rasmiy nashrining tarjimai asosida tayyorlangan.

MUQADDIMA

Ushbu ko'rsatmalar yuqori darajadagi xalqaro musobaqalar uchun amal qiladi. Musobaqa muhim ahamiyatga ega bo'lganligi sababli, barcha hakamlar eng yaxshi jismoniy va psixologik holatni ko'rsatib, o'z vazifalarini bajarishga tayyor bo'lishlari kerak. Barcha xalqaro FIVB hakamlari zamonaviy voleybolda o'zlarining ahamiyatini tushunishlari juda muhimdir.

FIVBning hakamlar va o'yin qoidalari bo'yicha komissiyasining qoidalari yuqori darajadagi musobaqalarda xizmat ko'rsatayotgan barcha hakamlarni FIVBning voleybol bo'yicha rasmiy qoidalarini (2017-2020) shuningdek ushbu hakamlar bo'yicha qo'llanma va ko'rsatmalar, hakamlar kitoblarini va FIVB elektron o'quv platformasi materiallarini sinchkovlik bilan o'rganishga undaydi. Voleybol o'yinini yanada jonli, tomoshabob qilish va o'yinni cho'zishga bo'lgan urinishlarni oldini olish uchun vaziyatni qayta video tomosha qilish va planshet tizimlaridan foydalanishlar joriy qilindi.

FIVBning 2020-yildagi pozitsiyasi - hatto hakamlarini rag'batlantirish, ya'ni imkon qadar o'yinga kam aralashish va o'yinni tomosha sifatida rivojlantirishga ko'maklashish. Hakam xatolar uchun "ov" qilmasligi kerak. "Teng hakamlar" tamoyiliga asoslanib, o'yinda sun'iy tortishuvlar, nizolar, o'yinni cho'zishga bo'lgan urinishlarni oldini olishga hakamlarning qo'shgan hissasini tushunish zarur. Hakamlar joylarda va turli ommaviy axborot vositalari orqali millionlab odamlar tomosha qiladigan va zavqlanadigan ajoyib dastur yaratish uchun qoidalarni qo'llab-quvvatlovchi strategiyani tushunishlari kerak.

Hakamlar, uchrashuv davomida aytilgan salbiy iboralar yoki noto'g'ri imo-ishoralar yoki hakamlarning qaroriga norozilik bildirish, shuningdek, o'yinning FIVB texnik vakiliga nisbatan provokatsion so'zlar / harakatlarga mutlaqo yo'l qo'yilmaydi va jazolanishi kerak.

Ushbu Hakamlar uchun uslubiy qo'llanma Xalqaro Voleybol Federatsiyasi (FIVB) "Hakamlar uchun hakamlar harakatlari va ular bo'yicha ko'rsatmalar" va boshqa hakamlar hujjatlariga asoslangan. Ushbu hujjatning asosiy vazifasi qoidalarni yagona talqin qilinishiga, ularning to'g'ri va bir xilda qo'llanilishiga erishish, shuningdek (FIVB) homiyligida o'tkaziladigan barcha musobaqalar davomida bajarilishi kerak bo'lgan yagona hakamlar mezonlarini taklif qilishdir. Ushbu uslubiy qo'llanma talablari bilan (FIVB) homiyligida o'tkaziladigan aniq musobaqalar to'g'risidagi Nizom talablari o'rtasida nomuvofiqlik bo'lsa, aniq musobaqalar to'g'risidagi Nizom talablari bajarilishi kerak.

Hakamlarning odob-axloq qoidalari

1. Hakamning musobaqa zalida ham, uning tashqarisida ham o'zini tutishi uning O'zbekiston voleybol federatsiyasi vakili sifatidagi yuksak maqomiga va hakam g'oyasi qadr-qimmat, halollik, mas'uliyat va voleybolga sadoqat namunasi sifatida mos kelishi kerak.
2. Hakam boshqa hakamlar, jamoalar, tomoshabinlar nazarida uning nomini kamsitishi mumkin bo'lgan harakatlardan tiyilishi kerak.
3. Hakam manfaatlar to'qnashuvi yuzaga keladigan vaziyatlardan qochishi kerak: hakam sifatida uchrashuvni xolisona boshqarishda va har qanday sababga ko'ra jamoalardan birining g'alabasidan manfaatdor bo'lishi mumkin bo'lgan shaxs sifatida. Agar manfaatlar to'qnashuvi yuzaga kelsa, hakam uni hakam sifatida tayinlagan organga (shaxsga) xabar berishi va o'yinni boshqarishdan bosh tortishi shart.
4. O'yin maydonida ham, maydon tashqarisida ham hakam musobaqada ishtirok etayotgan barcha jamoalarga teng munosabatda bo'lish chizig'ini qat'iy bajarishi va jamoalardan biri bilan yaqinroq munosabat sifatida talqin qilinishi mumkin bo'lgan xatti-harakatlardan qochishi kerak.
5. Hakam jamoa vakillaridan rasmiy hujjatlarda belgilangan me'yorlardan ortiq mukofotlar yoki xizmatlarni talab qilmasligi va (yoki) qabul qilmasligi kerak. Voleybol klublaridan yoki ularning vakillaridan qarz olish irodali hakam (shu jumladan boshliq, 1-2, chiziq, kotib) bilan O'zbekiston chempionati va kubogida hakamlik qilishga iqror bo'lgan maqomiga mos kelmaydi.
6. Hakam, musobaqalarda ishtirok etishidan yoki tomoshabin bo'lishidan qat'iy nazar, jamoat jamoatchiligi tomonidan bildirilgan izohlar yoki hamkasblarining ishiga baho berishdan tiyilishi kerak, agar bu uning vazifalariga kirmasa.
7. Hakam har doim o'yin davomida o'zining asosiy maqsadini - jamoalarning birining g'alabasi uchun yagona mezon sport printsipli bo'lishi uchun o'yinni o'tkazishni yodda tutishi kerak: eng kuchli g'alaba qozonadi.
8. Hakam shaxsiy hakamlik aloqalaridan foydalangan holda bunday qarorlarni e'tiborsiz qoldirishga urinmasdan, hakamlik boshqaruvi organlarining uning nomzodi to'g'risidagi qarorlarini (hakamlarni ligalarga tayinlash yoki ma'lum bir liganing tekshiruvchi hakamlari uchun tavsiyalar) munosib ravishda qabul qilishi kerak.
9. Hakam quyidagilarni aniq tushunishi kerak:
 - Rasmiy musobaqalar paytida o'z vazifalarini vijdonan bajarmaydigan hakamlar musobaqadan chetlashtirilishi va qo'shimcha jazoga tortilishi kerak.
 - Korruptsiya isbotlangan taqdirda hakamva noqonuniy ishlarda qatnashganlarning barchasi hakamlikdan umrbod chiqarilishi kerak.

(FIVB odob-axloq qoidalari muvofiq, dunyodagi barcha voleybol hakamlari uchun majburiy)

Izoh uchun

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

NARZULLAYEV FARRUX ASHRAPOVICH

HAKAMLAR UCHUN QO'LLANMA VA KO'RSATMALAR

Uslubiy qo'llanma

Tuzuvchi:	F.A.Narzullayev Buxoro davlat universiteti “Fakultetlararo jismoniy madaniyat va sport” kafedrasi katta o'qituvchisi
Taqrizchilar:	S.S.Niyozov Andijon davlat universiteti dotsenti, Milliy toifadagi hakam
	A.K.Ibragimov “Fakultetlararo jismoniy madaniyat va sport” kafedrasi mudiri, dotsent

Buxoro Davlat universiteti Ilmiy kengashining 2021 yil 02.01dagi yig'ilishning № 8 bayonnomasi qaroriga asosan nashrga tavsiya etilgan.

Бухоро давлат университети
ўқув-методик кенгаш 8-сонли
йиғилишининг баённомасидан
К ў ч и р м а

02.04.2021

Бухоро шаҳри

К У Н Т А Р Т И Б И:

4. Турли масалалар.

Факультетлараро жисмоний маданият ва спорт кафедраси катта ўқитувчиси Ф.А.Нарзуллаевнинг 5112000 – жисмоний маданият йўналиши учун ”Ҳакамлар учун қўлланма ва кўрсатмалар (Волейбол)” деб номланган методик қўлланмасини нашрга тавсия этиш.

Э Ш И Т И Л Д И:

Г.Тоирова (кенгаш котибаси) Факультетлараро жисмоний маданият ва спорт кафедраси катта ўқитувчиси Ф.А.Нарзуллаевнинг 5112000 – жисмоний маданият йўналиши учун ”Ҳакамлар учун қўлланма ва кўрсатмалар (Волейбол)” деб номланган методик қўлланмасини нашрга тавсия этиш учун тайёрланганлигини маълум қилди. Ушбу ўқув қўлланмага: БухДУ доценти А.Ибрагимов ва БухМТИ доценти п.ф.н. Б.Б.Садуллаев томонидан ижобий тақриз берилгани таъкидланди. Ўқув қўлланма муҳокамаси ҳақидаги Жисмоний маданият факультети (2021 йил 10 март), Факультетлараро жисмоний маданият ва спорт кафедраси (2021 йил 27 февраль) йиғилиш қарори билан таништирди.

Юқоридагиларни инобатга олиб ўқув-методик кенгаш

Қ А Р О Р Қ И Л А Д И:

1.Факультетлараро жисмоний маданият ва спорт кафедраси катта ўқитувчиси Ф.А.Нарзуллаевнинг 5112000 – жисмоний маданият йўналиши учун ”Ҳакамлар учун қўлланма ва кўрсатмалар (Волейбол)” деб номланган методик қўлланмасини нашрга тавсия этилсин.

Ўқув-методик кенгаш раиси
Ўқув-методик кенгаш котибаси

Даминов М.И.
Тоирова Г.И.

Кўчирма аслига тўғри

Ўқув-методик кенгаш котибаси

Тоирова Г.И.

